

KLUSĀ OKEĀNA REĢIONS

ES attiecības ar Klusā okeāna reģionu norit politiskajā, ekonomiskajā un attīstības plāksnē. ES ir Klusā okeāna reģiona lielākā tirdzniecības partnere, un 2018. gada jūnijā tika uzsāktas sarunas ar mērķi noslēgt visaptverošus brīvās tirdzniecības nolīgumus ar Austrāliju un Jaunzēlandi. ES ir partnerattiecības ar 15 Klusā okeāna neatkarīgajām salu valstīm ar uzsvaru uz attīstību, zivsaimniecību un klimata pārmaiņām, kā arī partnerattiecības ar četrām aizjūras zemēm un teritorijām un Klusā okeāna salu forumu.

JURIDISKAIS PAMATS

- Līguma par Eiropas Savienību (LES) V sadaļa (ES ārējā darbība);
- Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) I–III un V sadaļa (kopējā tirdzniecības politika; attīstības sadarbība un humānā palīdzība; starptautiskie nolīgumi);
- Eiropas Savienības un Austrālijas pamatnolīgums;
- ES un Jaunzēlandes partnerattiecību nolīgums par attiecībām un sadarbību (*PARC*);
- Partnerattiecību nolīgums starp Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna (ĀKK) valstu grupu un Eiropas Kopienu un tās dalībvalstīm (Kotonū nolīgums).

ES UN KLUSĀ OKEĀNA REĢIONS

ES un Klusā okeāna reģionam ir ilgstošas attiecības, tos vieno kopīgas vērtības un ciešas ekonomiskās un tirdzniecības saites. ES ir izveidojusi šajā reģionā partnerattiecības ar Austrāliju, Jaunzēlandi, 15 Klusā okeāna neatkarīgām salu valstīm (*PIC*), četrām aizjūras zemēm un teritorijām (*AZT*) un Klusā okeāna salu forumu (*PIF*).

ES, Austrālija un Jaunzēlande ir līdzīgi domājošas partneres ar kopīgām vērtībām un interesēm. ES ar abām šīm valstīm ir izveidojusi ciešas valdības un privātā sektora attiecības, kas skar plašu jautājumu klāstu, piemēram, klimata pārmaiņas un katastrofu riska mazināšanu, uz noteikumiem pamatotu pasaules tirdzniecību, drošību un attīstību, tehnoloģiju pētniecību un cilvēktiesības.

ES attiecības ar Klusā okeāna salām tradicionāli ir balstījušās uz attīstības sadarbību, kas izriet no ES partnerattiecībām ar Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm (ĀKK). Tomēr pēdējo gadu laikā šīs attiecības ir paplašinātas, iekļaujot arī

tādas jomas kā vide, laba pārvaldība, enerģētika, klimata pārmaiņas, zivsaimniecība un cilvēktiesības.

A. Austrālija un Jaunzēlande

1. Austrālija

[Eiropas Savienībai un Austrālijai](#) ir salīdzinoši sen, kopš 20. gadsimta 60. gadiem, iedibinātas partnerattiecības. Pašreizējās attiecības balstās uz 2017. gadā noslēgto [Eiropas Savienības un Austrālijas pamat nolīgumu](#). Šis nolīgums koncentrējas uz politisko dialogu, drošības jautājumiem, starptautisko sadarbību, ekonomiku un tirdzniecību, kultūru un izglītību, enerģētiku un vidi. Tas vēl ir jāratificē, bet to provizoriski piemēro no 2018. gada oktobra. Papildus šim nolīgumam ES un Austrālija ir parakstījušas arī 19 divpusējos līgumus un regulāri rīko divpusējus dialogus.

Austrālija ir nozīmīga Eiropas Savienības tirdzniecības partnere. ES 2018. gadā bija Austrālijas trešā lielākā divpusējās tirdzniecības partnere preču tirdzniecībā, kuras apjoms kopsummā sasniedza 47,5 miljardus EUR. Austrālija ir ES 18. lielākā tirdzniecības partnere, un ES galvenās eksporta kategorijas ir tehnika, ķīmiskās vielas un lauksaimniecības produkti. Austrālija uz ES galvenokārt eksportē izrakteņus, izejvielas un rūpniecības preces. ES un Austrālija pašlaik apspriež brīvās tirdzniecības nolīgumu, lai sekmētu abu pušu tirdzniecības apmaiņu. Padome 2018. gada maijā piešķīra Komisijai attiecīgu mandātu, un pirmā sarunu kārtā notika 2018. gada jūlijā Briselē. Otrā sarunu kārtā norisinājās 2018. gada novembrī, savukārt [trešā](#), pati nesenākā sarunu kārtā notika 2019. gada martā Austrālijas galvaspilsētā Kanberā.

2. Jaunzēlande

ES un Jaunzēlandes attiecības pašlaik nosaka 2016. gada 5. oktobrī parakstītais [Partnerattiecību nolīgums par attiecībām un sadarbību \(PARC\)](#). Tas veicina divpusējo sadarbību, stiprinot politisko dialogu un uzlabojot sadarbību ekonomikas un tirdzniecības jomā un daudzās citās jomās – no inovācijas, izglītības un kultūras līdz migrācijai, terorisma apkarošanai, cīņai pret organizēto noziedzību un kibernetizāciju un tiesu iestāžu sadarbībai.

ES ir Jaunzēlandes trešā lielākā tirdzniecības partnere pēc Ķīnas un Austrālijas. Kopējā preču tirdzniecība starp ES un Jaunzēlandi 2018. gadā sasniedza 9,5 miljardus EUR. Jaunzēlandes galvenās eksportpreces uz ES ir pārtikas produkti un izejvielas, savukārt ES uz Jaunzēlandi lielākoties eksportē tehniku un transporta aprīkojumu. Pašlaik abas puses apspriež iespēju noslēgt [brīvās tirdzniecības nolīgumu](#). Padome 2018. gada 22. maijā apstiprināja ES sarunu mandātu, un sarunas tika oficiāli sāktas 2018. gada 21. jūnijā. Pirmā sarunu kārtā norisinājās 2018. gada 16.–20. jūlijā, un abas puses principā panāca vienošanos lielākajā daļā sarunu jomu. Otrā sarunu kārtā norisinājās 2018. gada 8.–12. oktobrī Jaunzēlandes galvaspilsētā Velingtonā. Trešā, pati nesenākā sarunu kārtā tika rīkota 2019. gada 18.–22. februārī. Paredzēts, ka nākamā sarunu kārtā norisināsies 2019. gada maijā Jaunzēlandē.

B. Citas Klusā okeāna valstis

15 Klusā okeāna neatkarīgās salu valstis (*PIC*)^[1] kopā aizņem 528 000 km² lielu teritoriju, un tās ir Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu (ĀKK) grupas locekles. ES attiecībās ar *PIC* galvenā uzmanība tiek veltīta attīstības sadarbībai, zivsaimniecībai un klimata pārmaiņām.

ES stratēģija attiecībā uz Klusā okeāna neatkarīgām salu valstīm ir izklāstīta 2012. gada kopīgajā paziņojumā "[Ceļā uz atjauninātu ES un Klusā okeāna valstu partnerību attīstības jomā](#)". Tā pamatojas uz [Kotonū nolīgumu](#) ar ĀKK valstīm, kura darbības termiņš beidzas 2020. gada 29. februārī. 2016. gada oktobrī Eiropas Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par ĀKK un ES turpmākajām attiecībām pēc 2020. gada. Komisija 2017. gada decembrī iesniedza Padomei apstiprināšanai priekšlikumu par sarunu norādēm. Eiropas Parlaments 2018. gada 24. aprīlī pieņēma [nostāju](#) par gaidāmajām sarunām, kurā pauda gandarījumu par ierosināto vispārējo struktūru turpmākai sadarbībai starp ĀKK valstīm un ES un atkārtoti uzsvēra, cik svarīgi ir stiprināt partnerības parlamentāro dimensiju. Padome 2018. gada jūnijā pieņēma sarunu pilnvarojumu gaidāmajam nolīgumam starp ES un ĀKK valstīm. ĀKK puse 2018. gada 30. maijā pieņēma savu sarunu nostāju. Oficiālas sarunas tika uzsāktas 2018. gada 28. septembrī, un pirmā sarunu kārtā noslēdzās 2018. gada decembrī. Šīs apspriedes ir jānoslēdz līdz nolīguma termiņa beigām 2020. gadā.

ES ir Klusā okeāna reģiona [piektā lielākā tirdzniecības partnere](#) ar kopējo tirdzniecības apjomu 1,5 miljardiem EUR (2018. gads). Sarunas par ES un Klusā okeāna salu valstu visaptverošu ekonomisko partnerattiecību nolīgumu (EPN) tika apturētas 2015. gadā līdz laikam, kad tiks pabeigta Klusā okeāna zivsaimniecības resursu pārvaldības pārskatīšana. [ES ir pagaidu EPN ar Papua-Jaungvineju un Fidži](#), un Eiropas Parlaments to ratificēja 2011. gada janvārī. Samoa nesen pievienojās EPN, un 2018. gada 31. decembrī sāka nolīguma provizorisku piemērošanu. Zālamana salas 2018. gadā iesniedza oficiālu pievienošanās pieteikumu, un pašlaik notiek attiecīgas sarunas. Arī Tonga 2018. gadā pauda vēlmi pievienoties EPN.

ES ir trešā lielākā [attīstības palīdzības](#) sniedzēja Klusā okeāna reģiona ĀKK valstīm pēc Austrālijas un Japānas. [Eiropas Attīstības fonds](#) ir galvenais instruments, ar kuru Kotonū nolīguma ietvaros tiek sniegta ES attīstības sadarbības palīdzība. 11. EAF budžets 2014.–2020. gada laikposmā paredz finansējumu Klusā okeāna ĀKK valstīm un minētā reģiona četrām AZT aptuveni 800 miljonu EUR apmērā. 11. EAF finansējumu papildina finansējums no dažādu finanšu instrumentu tematiskajām programmām.

Klusā okeāna neatkarīgās salu valstis saskaras ar lielām problēmām attīstības un klimata jomā. Klimata pārmaiņu jautājumā ES un Klusā okeāna mazo salu jaunattīstības valstis 2015. gadā ANO 21. klimata pārmaiņu konferencē (*COP 21*) atbalstīja vērienīgā pasaules mēroga Parīzes nolīguma noslēgšanu. Vācijas pilsētā Bonnā 2017. gada 6.–17. novembrī norisinājās 23. konferences sanāksme (*COP 23*), kuru vadīja Fidži.

[1]15 Klusā okeāna neatkarīgās salu valstis ir Fidži, Papua-Jaungvineja un Austrumtimora, kas kopā veido 90 % no reģiona sauszemes platības un iedzīvotāju skaita, kā arī 12 mazo salu jaunattīstības valstis – Kuka Salas, Kiribati, Mikronēzija, Nauru, Niue, Palau, Māršala Salas, Samoa, Zālamana Salas, Tonga, Tuvalu un Vanuatu.

Klusā okeāna salu forums (*PIF*) – 18 locekļu politiska grupa – ir starpnieks ES sarunās par finansējumu attīstībai un tirdzniecību. Šo grupu veido: Austrālija, Kuka Salas, Mikronēzija, Fidži, Kiribati, Nauru, Jaunzēlande, Niue, Palau, Papua-Jaungvineja, Māršala Salas, Samoa, Zālamana Salas, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, Jaunkaledonija un Francijas Polinēzija. Jaunkaledonija un Francijas Polinēzija, kā arī Pitkērna un Volisa un Futuna ir četras ES aizjūras zemes un teritorijas (AZT) šajā reģionā.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Eiropas Parlamenta attiecības ar Austrālijas un Jaunzēlandes parlamentiem pastāv kopš 1979. gada, kad tika izveidota [Delegācija attiecībām ar Austrāliju un Jaunzēlandi \(DANZ\)](#). Kopš tā laika *DANZ* ir piedalījies regulārās starpparlamentārās sanāksmēs ar Austrālijas un Jaunzēlandes parlamentiem, lai sekmētu abu valstu attiecības un apspriestu tādus kopīgu interešu jautājumus kā lauksaimniecība, enerģētika, vide un klimata pārmaiņas, attīstība un ekonomiskā sadarbība, zinātne un tehnoloģijas, pasaules un reģionālās drošības veicināšana Āzijā un Klusā okeāna reģionā, terorisma apkarošana un cilvēktiesības. Pati nesenākā, proti, [39. ES un Austrālijas starpparlamentārā sanāksme](#), norisinājās 2018. gada oktobrī Sidnejā un Brisbenā. [22. ES un Jaunzēlandes starpparlamentārā sanāksme](#) notika 2018. gada februārī Vellingtonā un Oklendā.

Attiecībās ar pārējām Klusā okeāna reģiona valstīm Eiropas Parlamentu pārstāv [Delegācija ĀKK un ES apvienotajā parlamentārajā asamblejā \(DACP\)](#). *DACP* un līdzīga ĀKK struktūra kopīgi darbojas ĀKK un ES Apvienotajā parlamentārajā asamblejā, kurā piedalās vienāds skaits ES un ĀKK pārstāvju. Galvenais delegācijas uzdevums ir sagatavot ĀKK un ES Apvienotās parlamentārās asamblejas sanāksmes, izvērtēt Eiropas Parlamenta darbības un sekot to attīstībai, rīkot sanāksmes ar augsta līmeņa ĀKK amatpersonām un apspriest svarīgus jautājumus par Kotonū nolīguma īstenošanu. ĀKK un ES Apvienotās parlamentārās asamblejas [37. sesija](#) tika rīkota 2019. gada martā Bukarestē (Rumānija), savukārt nākamā sesija notiks 2019. gada decembrī Ruandā.

Flavia Bernardini
10/2019

